

Skolverkets löfte till lärarna 2022

220818 Gunnar Hyltegren (gunnarhyltegren.se)

Tiden är inne. Skolverket har lovat lärarna professionell frihet att spränga sina egna bojar. Nu är det upp till dig och dina lärarkollegor.

Var finns då Skolverkets löfte?

Det finns i Skolverkets författning SKOLFS 2022:417 samt i verkets egna kommentarer till denna författning.

Du kan från och med detta läsår:

- vägra att dokumentera i skolplattformens digitala betygsmatriser
- vägra att sätta fler än ett betyg per termin eller kurs
- deklarerar att hela terminen eller kursen behövs för att sätta rättvisa betyg
- slippa det ständiga tjatet om på vilken betygsnivå som eleven ligger
- slippa stå till svars inför vårdnadshavare om det betyg som du bestämmer
- öppet erkänna att betygsskalan är en rangordning
- rättvist rangordna dina elever efter deras sammantagna kunskaper
- slippa krångla med obegripliga kunskapskrav
- slippa konstruera inbillade kvaliteter för betygsnivåerna
- visa dina elever vad som är väsentlig kunskap i ämnet
- få information på gruppnivå om hur bra din klass är

Men det ligger ett stort och mödosamt arbete framför dig och dina kollegor. I slutet av filmen illustreras detta med hjälp av Platons grottlukelse i dialogen Staten.

Vägra att dokumentera i digitala betygsmatriser

Skolverket konstaterar att det finns risker med dokumentation i digitala system och betygsmatriser som hämtar sina formuleringar direkt från betygskriterierna.

”Avprickning utan analys och reflektion kan göra att lärarens olika underlag värderas felaktigt vid betygsättningen. [...] ... eftersom kortfattade markeringar i betygsmatriser är för informationsfattiga för att kunna ställas i relation till betygskriterierna. [...] Markeringar i betygsmatriser är inte heller tillräckliga som underlag för att förklara skälen till ett betyg...”. (Skolverkets kommentarer 2022, s. 22)

Att på detta sätt snuttifiera kunskapsbegreppet har inget stöd i styrdokumentet. Tvärtom!

”Metoden kan leda till att läraren planerar undervisningen och bedömningssituationer i förhållande till varje enskild del i de uppdelade betygskriterierna och sedan prickar av detaljer i betygskriterierna vid be-

dömningstillfällena. [...] Som tidigare nämnts är betygskriterierna inte uppgiftsanpassade och därför inte lämpade för framåtsyftande återkoppling." (Skolverkets kommentarer 2022, s. 22)

Vägra att sätta fler än ett betyg per termin eller kurs

Betyg sätts inte på uppgifter, prov eller andra prestationer under resans gång. Den kanske viktigaste anledningen är att elevernas uppmärksamhet istället måste inriktas på det som ska läras.

"Betygskriterierna och betygsbeteckningar är övergripande och inte uppgiftsanpassade, vilket gör att de inte lämpar sig för väl avvägd och framåtsyftande återkoppling. Elevernas uppmärksamhet riskerar här att styras mot betygen i stället för vad de ska lära sig i ämnet eller kursen." (Skolverkets kommentarer 2022, s. 20)

Lärare som sätter flera betyg under resans gång saknar stöd för detta.

"Det går inte att motivera ett betyg enbart utifrån ett enstaka underlag. Elevens möjligheter att förstå skälen till ett satt betyg förbättras om undervisningen har visat vad som är väsentlig kunskap i en kurs eller ett ämne." (Skolverkets kommentarer 2022, s. 32)

En annan anledning att undvika betyg på uppgifter, prov etc., är att inte skapa förväntningar hos eleverna som inskränker lärarens möjligheter

att i slutändan sätta exakt det betyg som bäst motsvarar elevens kunskapsnivå.

Lärarens uppdrag är istället att "utforma ändamålsenliga bedömningssituationer för att följa och främja elevernas kunskapsutveckling och säkerställa ett brett och varierat betygsunderlag inför betygssättningen." (Skolverkets kommentarer 2022, s. 18)

Deklarera att hela terminen eller kursen behövs för att sätta rättvisa betyg

Om du gör detta på rätt sätt, så kommer du att:

- slippa det ständiga tjetet om på vilken betygsnivå som eleven ligger
- slippa stå till svars inför vårdnadshavare om det betyg som du bestämmer

Öppet erkänna att betygsskalan är en rangordning

Om du gör detta på rätt sätt, så kommer du att kunna:

- rättvist rangordna dina elever efter deras kunskaper
- slippa krångla med obegripliga kunskapskrav
- slippa konstruera inbillade kvaliteter för betygsnivåerna
- visa dina elever vad som är väsentlig kunskap i ämnet
- få information på gruppnivå om hur bra din klass är

Få information på gruppnivå om hur bra din klass är

Läraren: "följa upp hur de satta betygen förhåller sig till resultaten från nationella prov på gruppnivå och analysera avvikelser" (s. 46)

Rektor: "följa upp hur betyg och resultat från nationella prov förhåller sig till varandra inom skolenheten och analysera avvikelser" (s. 46)

Huvudmannen: "följa upp och analysera betyg och resultat från nationella prov på skolenheterna inom huvudmannens organisation så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg" (s. 46)

Med lärarkårens professionella frihet kan bojorna sprängas, men...

Tänk dig en stor grupp lärare i en underjordisk grotta. Tänk dig vidare att de från och med sin lärarexamen

levt fastkedjade där, så att bojorna gjort dem oförmögna att alls kunna vrida på huvudet och att de därför endast kunnat se rakt fram mot grottans inre vägg.

Bakom lärarna finns en mur. En bit bortom muren brinner det en eld. Mellan elden och muren passerar främmande varelser som låter mångdimensionella kunskapsfigurer sticka upp över muren i en strid ström, ja som om det vore en dockteater. På grottans inre vägg avtecknar sig kunskapsfigurerna men nu enbart som platta och suddiga skuggbilder.

När så lärarna samtalar med varandra om vad de ser, är det väl alls inte konstigt om de utgår från att skuggorna varit verkliga företeelser?

Tänk dig nu att staten lovar lärarna professionell frihet att spränga sina egna bojor. Hur tror du att lärarna skulle reagera om de samtidigt fick reda på att de endast har sett ett gyckelspel och att skuggorna inte motsvarar verkliga kunskapsfigurer?

- SLUT PÅ FILMEN -

Lärarkåren fri att själv kasta av sig sina bojor

En lämplig början kan vara att allvarligt börja fundera över vad det innebär att staten, med alla sina resurser, sedan 1994 och framåt, inte har klarat av att uttrycka vad en elev ska kunna för ett visst betyg på ett sådant sätt att lärarkåren blir överens om betygsnivåerna. Hur ska då en lärare kunna förklara detta för sina elever? Omöjligt. Slöseri med tid!

Ett annat sätt att komma till insikt kan vara att lika djupt fundera över vad det innebär att ett statligt verk, tillika regeringens expertmyndig-

het, offentligt konstaterar att ett av verket utarbetat system inte fungerar.

"Efter 27 år måste vi konstatera att det är stora svårigheter för skolmyndigheterna att genom ändringar i styrdokument, stödmaterial och policyer påverka betygssättningen mot högre likvärdighet. [...] Ansvaret för den bristande nationella likvärdigheten vid betygssättning kan därför inte tillskrivas lärarna utan faller på själva betygssystemet." (Skolverket, Likvärdiga betyg och meritvärden – kortversionen, s. 4)